

KARDİYOYASKÜLER HEMŞİRELİK

Editörler

Zeynep CANLI ÖZER
Fisun ŞENUZUN AYKAR

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-8399-20-2	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Kardiyovasküler Hemşirelik	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Zeynep CANLI ÖZER ORCID iD: 0000-0001-8405-1208	Vadi Matbaacılık
Fisun ŞENUZUN AYKAR ORCID iD: 0000-0002-3466-4943	Bisac Code MED010000
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	DOI 10.37609/akya.1833

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tam amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde hemşire-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşurmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Önsöz

Kardiyovasküler hastalıkların tedavisinde devam eden gelişmelere rağmen, hala en başta gelen hastalık ve ölüm nedenleri arasında yer almaya devam etmektedir. Bu nedenle kardiyovasküler hastalıklarda tedavi ve bakım sürecinde hemşirenin sorumlulukları da çok önemlidir.

Ancak bu sorumluluklar kuramsal bilgi ve klinik deneyim ile pekiştirilmelidir. Ülkemizde kuramsal bilgiyi klinik deneyim ile birleştirerek bir araya getiren basılı yayımlar maalesef çok azdır. Bu nedenle Prof.Dr. Zeynep Canlı Özer ve Prof.Dr. Fısun Şenuzun Akyar editörlüğünde yayımlanan "Kardiyovasküler Hemşirelik" kitabı çok değerli olup kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Kendilerini ve katkı sağlayan tüm yazarları tebrik eder, faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Nuray ENÇ

İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa

Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

İçindekiler

BÖLÜM 1	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARIN EPİDEMİYOLOJİSİ KARDİOVASKÜLER SİSTEMİN ANATOMİ VE FİZYOLOJİSİ	1
	<i>Nurhan ÖZPANCAR</i>	
BÖLÜM 2	KARDİOVASKÜLER DEĞERLENDİRME	19
	<i>Zeynep CANLI ÖZER Zeynep KARAKUŞ</i>	
BÖLÜM 3	TEMEL ELEKTROKARDİYOĞRAFI VE SİSTEMATİK ANALİZİ	33
	<i>Zeynep CANLI ÖZER Mediha SERT</i>	
BÖLÜM 4	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA TANI İŞLEMLERİ VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	57
	<i>Güler BALCI ALPARSLAN</i>	
BÖLÜM 5	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA GİRİŞİMSEL TANI-TEDAVİ YÖNTEMLERİ VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	71
	<i>Hilal UYSAL</i>	
BÖLÜM 6	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE YÖNETİMİ	97
	<i>Filiz ÖZEL</i>	
BÖLÜM 7	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA PRİMER VE SEKONDER KORUNMA	111
	<i>Fisun ŞENUZUN AYKAR Gökşen POLAT TOPÇUOĞLU</i>	
BÖLÜM 8	KORONER ARTER HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	119
	<i>Zeynep CANLI ÖZER Selma TURAN KAVRADIM</i>	
BÖLÜM 9	KALP YETERSİZLİĞİ	137
	<i>Fisun ŞENUZUN AYKAR Meltem ADAÇI</i>	
BÖLÜM 10	KARDİYOMİYOPATİ VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	159
	<i>Gönül DÜZGÜN</i>	

BÖLÜM 11	ARİTMİLER VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	171
	<i>Emine TÜRKMEN</i>	
BÖLÜM 12	ENFEKTİF HASTALIKLAR VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	199
	<i>Leyla ÖZDEMİR</i>	
BÖLÜM 13	KAPAK HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	217
	<i>Hatice MERT</i>	
BÖLÜM 14	HİPERTANSİYON	237
	<i>Cemile KÜTMEÇ YILMAZ</i> <i>Sevgisun KAPUCU</i>	
BÖLÜM 15	KONJENİTAL KALP HASTALIKLARI VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	265
	<i>Süreyya SARVAN</i> <i>Emine EFE</i>	
BÖLÜM 16	PERİFERİK VASKÜLER HASTALIKLAR VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	297
	<i>Gülcan BAKAN</i>	
BÖLÜM 17	PULMONER EMBOLİ ve HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	329
	<i>Esra ÇAVUŞOĞLU</i> <i>Meral GÜN</i>	
BÖLÜM 18	KARDİYAK REHABİLİTASYON	347
	<i>Nuran TOSUN</i>	
BÖLÜM 19	KARDİYOVASKÜLER SİSTEM CERRAHİSİ VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	373
	<i>Zahide TUNÇBİLEK</i> <i>Sevilay ŞENOL ÇELİK</i>	
BÖLÜM 20	KARDİYAK TRAVMA	403
	<i>Arzu TUNA</i> <i>Gülay OYUR ÇELİK</i>	
BÖLÜM 21	KALP TÜMÖRLERİ	413
	<i>Arzu TUNA</i> <i>Gülay OYUR ÇELİK</i>	

BÖLÜM 22	DAMAR HASTALIKLARI VE CERRAHİSİ	425
	<i>Gülay OYUR ÇELİK</i> <i>Arzu TUNA</i>	
BÖLÜM 23	İNTRA-AORTİK BALON PUMP KULLANIMI VE HEMŞİRELİK BAKIMI	451
	<i>Serpil TOPÇU</i>	
BÖLÜM 24	MEKANİK VENTİLASYON	471
	<i>Ayda KEBAPCI</i>	
BÖLÜM 25	KARDİOVASKÜLER İLAÇLAR	491
	<i>Funda SOFULU</i> <i>Elif ÜNSAL AVDAL</i>	
BÖLÜM 26	COVID-19 KARDİOVASKÜLER SİSTEM ETKİLERİ VE HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	509
	<i>Hicran BEKTAŞ</i> <i>Ferya ÇELİK</i>	
BÖLÜM 27	YAŞLILIKTA KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARIN YÖNETİMİ	541
	<i>Semra GÜNDOĞDU</i> <i>Fatma ARIKAN</i>	
BÖLÜM 28	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLAR VE PALYATİF BAKIM	559
	<i>Yasemin YILDIRIM</i> <i>Amine TERZİ</i>	
BÖLÜM 29	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM	575
	<i>Birgül VURAL DOĞRU</i>	
BÖLÜM 30	KARDİOVASKÜLER HASTALIKLAR VE MİKROBİYOTA	605
	<i>Sultan KAV</i> <i>Taylan KAV</i>	

Yazarlar

Prof. Dr. Güler BALCI ALPARSLAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000 0003 3734 3843

Prof. Dr. Elif ÜNSAL AVDAL

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0001-6888-0882

Prof. Dr. Fisun ŞENUZUN AYKAR

İzmir Tınaztepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0002-3466-4943

Prof. Dr. Hicran BEKTAŞ

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0002-3356-3120

Prof. Dr. Sevilay ŞENOL ÇELİK

Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0001-5894-898

Prof. Dr. Emine EFE

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0002-6569-2365

Prof. Dr. Meral GÜN

Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0002-0434-368X

Prof. Dr. Sevgisun KAPUCU

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0003-3908-3846

Prof. Dr. Sultan KAV

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0003-0361-7498

Prof. Dr. Taylan KAV

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

 0000-0003-2879-7739

Prof. Dr. Hatice MERT

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0003-2449-2460

Prof. Dr. Leyla ÖZDEMİR

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0002-0057-8027

Prof. Dr. Zeynep CANLI ÖZER

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0001-8405-1208

Prof. Dr. Arzu TUNA

İzmir Tınaztepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0001-9024-3513

Prof. Dr. Yasemin YILDIRIM

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0002-8970-3743

Doç. Dr. Gülcan BAKAN

Pamukkale Üniversitesi

 0000-0002-9994-6124

Doç. Dr. Hilal UYSAL

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

 0000-0003-3211-7011

Doç. Dr. Emine TÜRKMEN

İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0002-3356-5871

Dr. Öğr. Üyesi Fatma ARIKAN

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

 0000-0003-0481-1903

Dr. Öğr. Üyesi Gülay OYUR ÇELİK

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

 0000-0001-6375-2988

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Birgül VURAL DOĞRU
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-3546-9656

Dr. Öğr. Üyesi Gönül DÜZGÜN
İzmir Tınaztepe Üniversitesi SHMYO İlk ve Acil
Yardım Programı
ID 0000-0003-3584-8354

Dr. Öğr. Üyesi Selma TURAN KAVRADIM
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-2302-6823

Dr. Öğr. Üyesi Ayda KEBAPCI
Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-4549-0846

Dr. Öğr. Üyesi Nurhan ÖZPANCAR
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sağlık
Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü
ID 0000-0003-2288-0822

Dr. Öğr. Üyesi Filiz ÖZEL
Kastamonu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
ID 0000-0002-8862-3514

Dr. Öğr. Üyesi Amine TERZİ
Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi
ID 0000-0003-4327-3706

Dr. Öğr. Üyesi Serpil TOPÇU
TC. Demiroğlu Bilim Üniversitesi
ID 0000-0003-1819-4221

Dr. Öğr. Üyesi Zahide TUNÇBİLEK
Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0001-9248-9007

Dr. Öğr. Üyesi Cemile KÜTMEÇ YILMAZ
Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
ID 0000-0003-1827-5187

Öğr. Gör. Dr. Semra GÜNDOĞDU
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-4877-5388

Öğr. Gör. Dr. Süreyya SARVAN
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-6828-1780

Öğr. Gör. Meltem ADAİÇİ
İzmir Tınaztepe Üniversitesi SHMYO İlk ve
Acil Yardım Programı
ID 0000-0001-5915-7457

Arş. Gör. Zeynep KARAKUŞ
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-4545-9945

Arş. Gör. Esra ÇAVUŞOĞLU
Mersin Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0003-4138-7494

Arş. Gör. Ferya ÇELİK
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0002-2473-192X

Arş. Gör. Mediha SERT
Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
ID 0000-0001-9809-7821

Arş. Gör. Funda SOFULU
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi
ID 0000-0002-1252-8158

Arş. Gör. Gökşen POLAT TOPÇUOĞLU
İzmir Tınaztepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi
ID 0000-0001-9575-2325